

Sağlık Çalışanlarında Sanal Kaytarma Davranışları

Cyberslacking Behaviors in Healthcare Professionals

Kıymet Koç , Serap Altuntaş

SHYD 2021;8(2):284-292
doi:10.5222/SHYD.2021.37167

Cite as: Koç K, Altuntaş S. Sağlık çalışanlarında sanal kaytarma davranışları. Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi. 2021;8(2):284-292.

Öz

Çalışma yaşamında internetin kullanılmaya başlanması ile kurumların iletişim etkinlikleri ve sundukları hizmetler verimli ve hızlı gerçekleştirilirken, diğer yandan çalışanların interneti iş dışında kendi özel amaçları için kullanımı gibi sorunlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu durum, bilimsel yazında sanal kaytarma davranışı olarak, internetin çalışanların iş ortamındaki görevlerinden ayrı olarak kişisel kullanımı şeklinde tanımlanmıştır. Sağlık hizmetleri verilirken sağlık çalışanlarının göstereceği duyarlılık ve dikkat insan sağlığını doğrudan etkilediğinden, sağlık çalışanlarının özellikle hastaların bütün gün bakımlarını sürdüren hemşirelerin sanal kaytarma davranışı üzerinde durulması gereken konulardandır. Sağlık sektöründe sanal kaytarma davranışını araştıran çalışma oldukça az sayıda olup yapılan bu çalışmayla, sağlık çalışanlarında sanal kaytarma davranışının durumu hakkında bilgi veren çalışmaların sonuçları derlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Sanal kaytarma, siber aylıklık, sanal aylıklık, sağlık çalışanları, hemşire.

Abstract

Together with the use of the internet in working life, the communication activities of organizations and the services they provide have become more productive and faster. However, problems such as the use of the internet by employees for their special purposes outside work have also emerged. This condition is defined as cyberslacking behavior in the literature, which indicates personal use of the internet by employees outside their tasks in the workplace environment. Since the sensitivity and attention to be showed by medical personnel will directly affect human health when providing healthcare services, it is necessary to put emphasis on cyberslacking behavior of healthcare professionals, especially nurses who maintain the care of patients full time. Studies investigating cyberslacking behavior in health sector are not adequate in number. This study has compiled the results of studies giving information about cyberslacking behavior in healthcare professionals.

Keywords: Cyberslacking, cyberloafing, healthcare professionals, nurse

Received / Geliş:

03.02.2021

Accepted / Kabul:

14.06.2021

Published Online / Online Yayın:

17.08.2021

Corresponding author /

Sorumlu yazar:

Kıymet Koç

Bandırma Onyediy Eylül

Üniversitesi, Sağlık Bilimleri

Enstitüsü, Bandırma, Türkiye

✉ kymetkara@gmail.com

ORCID: 0000-0002-7911-5884

S. Altuntaş 0000-0002-7695-7736

Bandırma Onyediy Eylül

Üniversitesi, Sağlık Bilimleri

Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,

Bandırma, Türkiye

Extended Abstract

Together with recent technological developments, the use of smart devices has increased the rates of internet access both in private life and in working life. The use of the internet in working life has made the communication activities and services of organizations more productive and faster on one hand and brought along problems such as the use of the internet by employees for their special purposes outside work, on the other hand. The use of the internet for special purposes in the workplace is called cyberslacking behavior.

The studies conducted have reported that the personal internet use within working hours has gradually become widespread. Most studies have reported that employees use their personal cell phones or other communication devices for activities outside work in the workplace, independently of age and occupational status. However, due to reasons such as longer working hours, intense work, nondeferrable healthcare services and possibility of errors and negligences to lead to worse consequences than other sectors; cyberslacking behavior should be paid more attention in health sector.

Cyberslacking behavior in health sector is important not only for patients, but also for factors such as unnecessary use of resources of the organization, waste of time and patient satisfaction. In order for health sector employees to work productively and effectively and provide quality service, it is of prime importance to prevent losses caused by cyberslacking behavior.

Although some studies have reported high and medium levels of cyberslacking, the cyberslacking tendency was found to be lower in healthcare professionals and nurses in general. Also the results have shown that cyberslacking behaviors may lead to several undesirable negative situations, especially in organizational terms.

Although these behaviors are thought to be conducted with purposes that are considered unhazardous, the studies have revealed negative impacts and consequences of these cyberslacking behaviors. Thus it is recommended that all administrators especially in health sector be careful about such behaviors, take measures to prevent these behaviors and even evaluate the issue by conducting research in their organizations on occasion.

Giriş

Son zamanlarda yaşanan teknolojik gelişmeler ile birlikte akıllı cihazların kullanımı hem özel yaşamda hem de iş yaşamında internete ulaşılabilirliği artırmıştır. İnternetin çalışma yaşamında kullanılmasıyla, kurumların iletişim etkinlikleri ve sundukları hizmetler daha hızlı ve verimli gerçekleştirilirken, diğer yandan çalışanların interneti iş dışında kendi özel amaçları için kullanımı gibi sorunlar ortaya çıkmaya başlamıştır.

Griffiths'a (2010) göre iş yerinde iş dışı internet kullanımında son yıllarda artış görülmesinin nedenleri; internet erişiminin kolaylaşması, internete uygun fiyatlı erişim, internetin verdiği gizlilik algısı (anonimlik), çalışanlara masa başında iken başka insanlara erişebilme olanağı, çalışanlar için stresten ve gerçek yaşamdan kaçmanın bir yolu olması, internet ortamında insanların kendilerini daha kolay ve rahat anlatabilmeleri ve uzun çalışma saatleri olarak belirtilmiştir.

İş yerinde çalışma saatleri içerisinde, iş bilgisayarını, kişisel bilgisayar veya akıllı telefon/tabletler kullanarak internette çeşitli etkinliklerle zaman geçirmek, bilimsel yazında sanal kaytarma, siber aylıklık gibi terimlerle karşımıza çıkmaktadır. Sanal kaytarma, internetin çalışanların iş ortamındaki görevlerinden ayrı olarak kişisel kullanımı olarak tanımlanmıştır (Lim, 2002; Blanchard ve Henle, 2008).

Yapılan çalışmalarda, çalışma saatleri içinde kişisel internet kullanımının giderek yaygınlaştığı ve çalışanların büyük bir kısmının yaş ve mesleki durumdan bağımsız olarak, iş yerinde işle ilgili olmayan etkinlikler için kişisel cep telefonlarını veya diğer iletişim cihazlarını kullandıkları bildirilmiştir (Black, Light, Black ve Thompson, 2013; Özdalga, Özdalga ve Ahuja, 2012).

İş yaşamının her alanında olduğu gibi sağlık alanında da sanal kaytarma davranışları son zamanlarda üzerinde önemle durulan bir konu haline gelmiştir. Ancak sağlık sektöründe bu konu ile ilgili yapılmış sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Yapılan bu çalışma ile sağlık çalışanlarında sanal kaytarma davranışının durumunu araştıran çalışmalar derlenmiştir.

Sanal Kaytarma

Lim'e (2002) göre sanal kaytarma; çalışma saatleri içerisinde çalışanların, iş ile ilgili olmayan web sitelerini ziyaret etme ve e-mail kontrol etmeleri, kişisel amaçlarla interneti kötüye kullanmalarıdır. Askew ve arkadaşları (2014) ise sanal kaytarmayı

çalışanların iş yerinde internet kullanımı ile elektronik ortamda işle ilgili olmayan davranışları yaparak zaman kaybetmesi olarak açıklanmıştır. Başka bir deyişle, örgütteki bireyler tarafından iletişimi kolaylaştıran ve çalışma yaşamının yükünü azaltan teknolojinin kötüye kullanılmasıdır (Örücü ve Yıldız, 2014). Yapılan tanımlarda; internet kavramının olması, iş yerinde çalışma saatleri içinde gerçekleşmesi, gönüllü olarak yapılması ve işle ilgili olmayan eylemler/kişisel amaçlar için yapılan eylemlerin olması gibi ortak bileşenlerin olduğu görülmektedir.

Van Doorn'a (2011) göre sanal kaytarma davranışında bulunmanın dört amacı vardır. Bunlar; alışkanlık davranışları, suistimal davranışları, yenilenme davranışları (kendine gelme, yenilenme, düşüncelerini toplama) ve kişisel gelişim davranışları şeklinde sıralanmaktadır.

Sanal kaytarma konusu genel olarak kulağa olumsuz gibi gelse de olumlu ve olumsuz bakış açısı olarak değerlendirilmektedir. Olumlu bakış açısına göre; çalışanlara öğrenme fırsatı sunacağı, bireylerin gelişimine katkı sağlayacağı, yaratıcılığa/değişime zemin hazırlayabileceği, olumlu bireysel/örgütsel çıktıları destekleyeceği (Blanchard ve Henle, 2008; Greenfield ve Davis, 2002; Köse, Oral ve TÜresin, 2012; Liberman, Seidman, McKenna ve Buffardi 2011; Lim, 2012; Stanton, 2002) belirtilirken, olumsuz bakış açısına göre de iş yerindeki internet kullanımının hem örgüte hem de çalışana zararının olduğu, örgütsel/ bireysel performansın düşmesine ve örgütün kaynaklarında kayıplara neden olacağı, zamanın verimsiz kullanılacağı bildirilmiştir (Genç ve Aydoğan, 2015; Greenfield ve Davis, 2002; Kaplan ve Öğüt, 2012; Köse ve ark., 2012; Liberman ve ark., 2011; Mills, Beldona ve Clay, 2001; Örücü ve Yıldız, 2014). Ayrıca sanal kaytarma davranışının bağımlılık düzeyinde olduğu durumlarda işin yoğun olduğu zamanlarda iletişim uygulamaları, teknolojisi ve araçlarının kullanımının çalışma ortamında bireyi, çalışma arkadaşlarını ve kurumu olumsuz etkileyebileceği vurgulanmaktadır (Tan ve Demir, 2018).

Sanal kaytarma sınıflaması: Sanal kaytarma kavramının pek çok tanımı olup bilimsel yazında çeşitli sınıflamaları bulunmaktadır. Bu sınıflandırmalar Tablo 1’de özetlenmiştir.

Tablo 1. Bilimsel yazında yer alan sanal kaytarma davranışı sınıflandırmaları

Sınıflayan (Kaynak)	Sınıflama
Robinson ve Bennett (1995)	<ul style="list-style-type: none">• Önemli (majör)• Önemsiz (minör)
Lim (2002)	<ul style="list-style-type: none">• Posta gönderme/alma• Görüntüleme/tarama etkinlikleri
Warren (2003)	<ul style="list-style-type: none">• Yapıcı sanal kaytarma• Yıkıcı sanal kaytarma
Mahatanankoon, Anandarajan ve Igbaria (2004)	<ul style="list-style-type: none">• Kişisel/ticari bilgi tarama ve görüntüleme• Satın alma• Eğlence ve zaman geçirme• Kişiler arası iletişim• Kişisel müzik, video vb. indirme eylemleri
Li ve Chung (2006)	<ul style="list-style-type: none">• Enformasyonel etkinlik• Sosyal etkinlik• Sanal duygusal etkinlik• Eğlence etkinlik
Mastrangelo, Everton ve Jolton (2006)	<p>Üretken olmayan sanal kaytarma etkinlikleri</p> <ul style="list-style-type: none">• Çevrimiçi alveriş ve bankacılık• E-posta gönderme• Sohbet etme gibi <p>Zarar verici veya yıkıcı sanal kaytarma etkinlikleri</p> <ul style="list-style-type: none">• Yasadışı etkinlikler
Blau, Yong ve Ward-Cook (2006)	<ul style="list-style-type: none">• İşle ilgili olmayan e-posta etkinlikleri,• Web sitesi ile ilgili etkinlikler• İnteraktif sanal kaytarma etkinlikleri
Blanchard ve Henle (2008)	<p>Önemli sanal kaytarma</p> <ul style="list-style-type: none">• Müzik indirme, çevrimiçi sohbet odaları, kumar/bahis oynama ve erişkin içerikli siteleri ziyaret etme gibi aktiviteler <p>Önemsiz sanal kaytarma</p> <ul style="list-style-type: none">• Finans ve haber sitelerini takip, kişisel e-posta gönderme/alma, gibi aktiviteleri
Ramayah (2010)	<ul style="list-style-type: none">• Kişisel bilgi arama• İletişim• Veri indirme aktiviteleri• Kişisel e-ticaret aktiviteleri
Van Doorn (2011)	<ul style="list-style-type: none">• Boş zaman aktiviteleri• Bilgilendirici aktiviteler• Sosyal aktiviteler
Piotrowski (2012)	<ul style="list-style-type: none">• İnternet üzerinde gezinme• E-posta alverişi• Çevrimiçi alveriş• Sosyal ağ etkinlikleri• Mesaj gönderme

Sağlık Sektöründe Sanal Kaytarma

Sağlık hizmeti verilirken sağlık personelinin göstereceği duyarlılık ve dikkat insan sağlığını doğrudan etkilediğinden, sağlık kurumlarında çalışanların daha dikkatli olmaları gerekmektedir. Sağlık sektöründe uzun çalışma saatleri, yoğun iş yükü, sağlık hizmetlerinin ertelenemez oluşu, hata ve dikkatsizliklerin diğer sektörlerden farklı olarak daha kötü sonuçlar doğurabilmesi gibi nedenlerden dolayı sanal kaytarma davranışı sağlık sektöründe üzerinde durulması gereken konulardandır.

Demir, Ürek ve Uğurluoğlu (2017) yaptıkları araştırmada, sağlık çalışanlarının çalışma saatleri içerisinde iş dışı internet kullanımına; %62,9'unun 1 saatten az, %27,8'inin 1-3 saat, %6,6'sının 3-5 saat ve %2,7'sinin ise 5 saatten fazla zaman ayırdıkları ve internete erişmek için %40,9'unun yalnızca sadece kişisel araçlarını %6,6'sının yalnızca sadece iş yeri bilgisayarını ve %51,7'sinin ise hem iş yeri bilgisayarını hem de kişisel araçlarını kullandığı belirlenmiştir. Yapılan bir başka çalışmada da cep telefonu kullanımının kişisel olarak dikkati dağıttığı %7,3 oranında kabul edilirken, başka birisinin dikkatinin dağıldığına tanık olma oranı %34,5 olarak saptanmıştır (Smith, Darling ve Searles, 2011). Katz-Sidlow, Ludwig, Miller ve Sidlow'nun (2012) çalışmasında ise uzman hekimlerin %12'sinin, asistan hekimlerin %19'unun, akıllı telefonların dikkatlerini dağıtması nedeniyle hasta durumuyla ilgili önemli bilgileri gözden kaçırdıklarını belirttikleri görülmüştür. Black ve arkadaşları (2013) da sağlık çalışanlarının çalışma saatleri içinde 1 saatlik dilimde ortalama 12 dakikalarını sosyal medyaya göz atmak için kullandıkları belirtilmiştir. Bu çalışmalar, sanal kaytarma davranışlarının sağlık hizmet sunumunu olumsuz etkileyecek sonuçlara yol açtığını göstermektedir.

Sağlık sektöründe yapılan sanal kaytarma davranışı yalnızca hasta açısından değil, kurumun kaynaklarının gereksiz kullanımı, zaman kaybı, hasta doyumu gibi etmenler açısından da önemli olmaktadır. Sağlık sektöründe çalışanların verimli ve etkin çalışması, ayrıca kaliteli hizmet sunumu için sanal kaytarma davranışının neden olduğu kayıpların önlenmesi büyük önem taşımaktadır (Kanık, 2019).

Sağlık çalışanlarında sanal kaytarma davranışları ile ilgili yapılan 17 çalışma incelenmiş ve bu çalışmalardan elde edilen bulgular Tablo 2'de özetlenmiştir.

Tablo 2. Sağlık çalışanlarında sanal kaytarma davranışları ile ilgili yapılan çalışmalara ait bilgiler

Yazarlar (Yıl)	Örneklem	Bulgular
Morris-Docker ve ark. (2004)	97 Hemşire	<ul style="list-style-type: none"> Bazı hemşirelerin interneti sık kullandığı Gece-gündüz sakin dönemlerde teknolojinin kullanıldığı İnternetin iş ve işle ilgili olmayan eylemler için kullanıldığı
Kaplan ve Ögüt (2012)	1424 Hastane Personeli	<ul style="list-style-type: none"> İşlemsel adaleti, dağıtım adaleti, ve etkileşim adaleti ile önemsiz sanal kaytarma davranışları arasında negatif yönlü ilişki olduğu
Mc Bride ve ark. (2015)	825 Hemşire	<ul style="list-style-type: none"> Hemşirelerinin iş yerinde işle ilgili olmayan etkinlikler için kişisel cep telefonlarını veya diğer kişisel iletişim cihazlarını sıklıkla kullandıkları Yapılan etkinliklerin; (%38,6) kişisel e-posta, (%25,7) çevrimiçi haberler, (%20,8) sosyal paylaşım, (%9,6) alışveriş ve (%6,5) oyun oynama olduğu 30 yaşın altındaki katılımcıların sanal kaytarma eylemlerinin fazla olduğu
Arslan ve Demir (2016)	260 Hemşire	<ul style="list-style-type: none"> Bekar katılımcıların daha fazla sanal kaytarma davranışında bulunduğu Yaşı 20' den az katılımcıların daha fazla önemli sanal kaytarma davranışında bulunduğu Gelir düzeyi düşük olan kişilerin daha fazla sanal kaytarma davranışı gösterdikleri Çocuk sahibi olmayan katılımcıların daha fazla önemli sanal kaytarma eyleminde bulunduğu
Fındıklı (2016)	204 Sağlık ve 202 Tekstil çalışanı	<ul style="list-style-type: none"> Sağlık sektörü çalışanlarının sanal kaytarma düzeylerinin, tekstil sektörü çalışanlarına göre daha düşük olduğu Lisans üzeri sağlık çalışanlarının önemli sanal kaytarma davranışı, lise ve lisans mezunlarına göre daha düşük olduğu
Çizmeci ve Deniz (2016)	228 Sağlık çalışanı	<ul style="list-style-type: none"> Özel sağlık kuruluşlarında iş dışı internet kullanım sıklığının düşük olduğu
Biçer ve Çavmak (2017)	116 Hastane çalışanı	<ul style="list-style-type: none"> Genel sanal kaytarma alışkanlığının orta düzeyde olduğu Erkeklerin interneti daha sık ve daha geniş bir yelpazede kullandıkları İş saatleri içerisinde sanal ortamda zaman geçirmenin çoğunlukla, iş anında rahatlamak ve stresten kurtulmak amacı ile gerçekleştirildiği İnternet kullanımının, iş sırasında bireyler tarafından mola olanağı olarak algılandığı
Ay ve ark. (2017)	233 Sağlık çalışanı	<ul style="list-style-type: none"> İşlemsel adalet boyutunun önemsiz sanal kaytarma üzerinde olumsuz etkisinin olduğu Etkileşimsel adalet boyutunun önemsiz sanal kaytarma davranışı üzerinde olumlu etkisinin olduğu
Amarat ve ark. (2017)	150 Sağlık çalışanı	<ul style="list-style-type: none"> Y kuşağının X kuşağından daha fazla önemli ve önemsiz sanal kaytarma davranışında bulunduğunu ve internet erişimi için cihazları daha fazla kullandığı
Demir ve ark. (2017)	259 Sağlık çalışanı	<ul style="list-style-type: none"> Sağlık çalışanlarının önemli ve önemsiz sanal kaytarma davranışı ortalamalarının düşük, işte üretkenlik ortalamalarının oldukça yüksek olduğu Sağlık çalışanlarının önemli ve önemsiz sanal kaytarma davranışına ilişkin ortalamalarının yükselmesinin çalışanların işteki üretkenliklerini azalttığı
Elhanafy (2018)	210 Hemşire	<ul style="list-style-type: none"> Hemşirelerin sanal kaytarma düzeyinin % 57,1'inin düşük %28,6'sının orta %14,3'ünün yüksek olduğu
Öztürk ve ark. (2018)	300 Sağlık personeli	<ul style="list-style-type: none"> Mesleğini gönüllü olarak seçenlerin, daha düşük bir sanal kaytarma düzeyine sahip olduğu İdari personelin sağlık personeline göre sanal kaytarma düzeyinin daha yüksek olduğu
Kanık (2019)	435 Sağlık çalışanı	<ul style="list-style-type: none"> Sağlık çalışanlarının genel anlamda iş özellikleri değerlendirmelerinin olumlu olduğu ve sanal kaytarma davranışlarının düşük düzeyde olduğu
Karaca ve Karaca (2019)	189 Sağlık personeli	<ul style="list-style-type: none"> Çalışanların örgütsel özdeşleşme düzeyleri arttıkça, sanal kaytarma davranışlarının azaldığı
El Din ve ark. (2019)	157 Hemşire	<ul style="list-style-type: none"> Tüm çalışma örnekleminin kişisel bilgisayar 10 saatten az kullandığı ve %87,9'unun hiç iş yerinde akıllı telefon kullanmadığı, %12,1'inin ise günde bir kez kullandığı Sanal kaytarma sıklığı olarak, kadınların daha yüksek puan aldığı Sanal kaytarma sıklığı ve çeşitliliği olarak yöneticilerin diğer pozisyonlara göre yüksek puan aldığı Sanal kaytarma sıklığı ve çeşitliliğinde 45 yaşından 35 yaşına kadar olanların, daha yüksek puan aldığı
Ovalı ve ark. (2020)	202 Sağlık çalışanı	<ul style="list-style-type: none"> Sanal kaytarma puanlarının yüksek olduğu Katılımcıların çalışma saatleri içerisinde eğlence aktiviteleri (online oyun oynamak, online arkadaşlık sitelerine girmek, sosyal medyada gezinmek, internette video izlemek vb.), gerçekleştirdikleri ve ayrıca katılımcıların internet üzerinden bilgi edinme isteklerinin kuruma olan duygusal bağlılıklarını güçlendirdiği Erkeklerin daha fazla sanal kaytarma eylemi sergiledikleri
Özdoğan ve Yıldırım (2020)	402 Sağlık çalışanı	<ul style="list-style-type: none"> Sanal kaytarmanın, iş gören performansı üzerinde anlamlı ve olumsuz bir etkiye sahip olduğu

Tablo 2'de yer alan araştırma sonuçları sanal kaytarma davranışlarının özellikle örgütsel açıdan istenmeyen birçok olumsuz duruma yol açabileceğini göstermektedir. Bu çalışmaların birçoğunda hem genel olarak sağlık çalışanlarında (Çizmeci ve Deniz 2016; Demir ve ark., 2017; Fındıklı, 2016; Kanık 2019) hem de hemşirelerde (Arslan ve Demir, 2016; Elhanafy, 2018), sanal kaytarma eğiliminin düşük olduğu belirtilmektedir. Ancak, bazı çalışmalarda, sanal kaytarma düzeyinin yüksek (Ovalı, Baştürk, Demir ve Sağlık, 2020) ya da orta düzeyde (Biçer ve Çavmak, 2017) olduğu saptanmıştır.

Bu çalışmalara göre, sağlık çalışanlarının daha çok sosyal medyada gezinmek, çevrim içi oyun oynamak, internetten video izlemek ve çevrim içi arkadaşlık sitelerine girmek (Mc Bride, Le Vasseur ve Li, 2015; Ovalı ve ark., 2020), e-postaları veya kısa mesajları kontrol etmek / göndermek, çevrimiçi haberleri okumak, alışveriş yapmak (Mc Bride ve ark., 2015), iş anında stresten kurtulmak ve rahatlamak (Biçer ve Çavmak, 2017) gibi amaçlarla sanal kaytarma davranışlarını gösterdikleri görülmektedir.

Sağlık çalışanlarının bazı özelliklerine göre sanal kaytarma davranışlarının karşılaştırıldığı ancak farklı bulguların ortaya çıktığı görülmüştür. Bazı çalışmalarda, kadınların (El Din ve Baddar, 2019) bazı çalışmalarda erkeklerin (Biçer ve Çavmak, 2017) sanal kaytarma düzeylerinin daha yüksek olduğu, yönetici görevlerde çalışanlarda (El Din ve Baddar, 2019; Öztürk, Dömbekci ve Yeşildal, 2018), genç yaş grubunda özellikle 30 yaşın altında olanlarda (Arslan ve Demir, 2016; Mc Bride ve ark., 2015), Y kuşağından olan kişilerde (Amarat, Durmuş, Şahin ve Güleriyüz, 2017) ve gece vardiyasında çalışanlarda (Black ve ark., 2013) sanal kaytarma düzeyinin daha yüksek olduğu belirtilmiştir.

Değerlendirmeye alınan araştırmalarda, sanal kaytarma davranışlarının çeşitli etmenlerle ilişkisi incelenmiştir. Öztürk ve arkadaşlarının (2018) çalışmasında, mesleğini gönüllü olarak seçenlerin gönülsüz olarak seçenlere göre sanal kaytarma düzeyinin daha düşük olduğu saptanmıştır. Sanal kaytarma davranışlarının işteki üretkenliği azalttığı (Demir ve ark., 2017) ve performansı olumsuz etkilediği belirlenmiştir (Özudoğru ve Yıldırım, 2020). Ayrıca işlemsel adalet, dağıtım adaleti ve etkileşim adaletinin sanal kaytarma etkinliğini azalttığı (Kaplan ve Ögüt, 2012), özellikle işlemsel adaletin çalışanlar tarafından adil olarak algılanmadığı durumlarda ya da kurumda alınan kararlara katılım ve sonuçlarla ilgili bilgi verme gibi örgütsel uygulamaların çalışanlar arasında eşit yapılmadığı algılandığında önemsiz sanal kaytarma davranışlarında artış görüldüğü (Ay, Demirel ve Erbaş, 2017), örgütsel özdeşleşme düzeyi arttıkça sanal kaytarma davranışlarının azaldığı (Karaca ve Karaca, 2019) sonuçları elde edilmiştir.

Özel sağlık kurumlarında iş dışı internet kullanım sıklığının düşük olduğu (Çizmeci ve Deniz, 2016), sağlık sektörü ve diğer sektörlerde sanal kaytarma durumu değerlendirildiğinde sağlık çalışanlarının tekstil sektörü çalışanlarından daha az sanal kaytarma davranışında bulunduğu (Fındıklı, 2006) belirlenmiştir. Ayrıca hemşirelerin işlerinin sakin olduğu dönemlerde sanal kaytarma eyleminde bulunduğu (Morris-Docker ve ark., 2004) görülmüştür.

Sonuç ve Öneriler

Çalışma yaşamında sanal kaytarma davranışları her geçen gün daha fazla önem kazanmaktadır. Bu davranışlar, insan yaşamının söz konusu olduğu sağlık sektöründe ortaya çıkabilecek sonuçlar düşünüldüğünde daha da önemli hale gelmektedir. Her ne kadar zararsız olarak düşünülen amaçlarla yapılsa da bu davranışların olumsuz etkileri ve sonuçları yapılan araştırmalarla ortaya konmaktadır. Ayrıca yirmi dört saat boyunca hastaların bakımını sürdüren ve hastanelerde çalışan sağlık personelinin çoğunluğu hemşire olduğundan özellikle hemşire yöneticiler olmakla beraber, sağlık sektöründe tüm yöneticilerin bu tür davranışlar konusunda dikkatli olması, bu davranışların artmaması için önlemler almaları, hatta zaman zaman bu konuda kendi kurumlarında araştırma yaparak konuyu değerlendirmeleri önerilmektedir.

Çıkar Çatışması: Bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Yoktur.

Conflict of Interest: Not reported.

Funding: None.

Kaynaklar

Amarat, M., Durmuş, A., Şahin, H. & Güleriyüz, M. (2017). Kuşaklar arasındaki sanal kaytarma davranışlarının belirlenmesi. 1. In *International 11. Health and Hospital Administration Conference Kitabı* (93-99).

Arslan, E. T. & Demir, H. (2016). Sanal kaytarma: Bir kamu kurumunda hemşireler üzerinde ampirik bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(43), 1626-1637.

- Askew, K., Buckner, J. E., Taing, M. U., Ilie, A., Bauer, J. A. & Coovert, M. D. (2014). Explaining cyberloafing: The role of the theory of planned behavior. *Computers in Human Behavior*, 36, 510-519. <http://dx.doi.org/10.1016/j.chb.2014.04.006>
- Ay, F., Demirel, G. & Erbaş, N. (2017). The effects of organizational justice perceptions on cyber-loafing behaviors: A research on health workers. *Research Journal of Business and Management*, 4(3), 400-409.
- Biçer, İ. & Çavmak, D. (2018). Sağlık kurumlarında sanal kaytarma: Bir özel hastane uygulaması. *International Anatolia Academic Online Journal/Social Science Journal*, 4(2), 1-14.
- Black, E., Light, J., Black, N. P. & Thompson, L. (2013). Online social network use by health care providers in a high traffic patient care environment. *Journal of Medical Internet Research*, 15(5) <https://doi.org/10.2196/jmir.2421> <https://www.jmir.org/2013/5/e94/>
- Blanchard, A. L. & Henle, C. A. (2008). Correlates of different forms of cyberloafing: The role of norms and external locus of control. *Computers in Human Behavior*, 24(3), 1067-1084. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2007.03.008>
- Blau, G., Yang, Y. & Ward-Cook, K. (2006). Testing a measure of cyberloafing. *Journal of Allied Health*, 35(1), 9-17.
- Çizmeci, E. & Deniz, S. (2016) Özel sağlık kuruluşlarında iş dışı amaçlarla internet kullanımı. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 32(4), 213-224.
- Demir, İ. B., Ürek, D. & Uğurluoğlu Ö. (2017). Sağlık çalışanlarının sanal kaytarma davranışlarının işte üretkenliklerine etkisi. *Online Academic Journal of Information Technology*, 8(30), 291-303. <https://doi.org/10.5824/1309-1581.2017.5.013.x>
- El Din, Y. K. Z. & Baddar, F. M. (2019). Nurses' cyberloafing and its relationship to procrastination and conscientiousness in damanhour national medical institute. *American Journal of Nursing*, 8(2), 48-58. <https://doi.org/10.11648/j.ajns.20190802.13>
- Elhanafy, E. Y. (2018). Relationship between cyberloafing, organizational justice, work engagement and organizational trust among nurses. *World Journal of Nursing Sciences*, 4(3), 157-168. <https://doi.org/10.5829/idosi.wjns.2018.157.168>
- Fındıklı, M. A. (2016). Sanal kaytarma ve iş performansı ilişkisi: Sağlık ve tekstil sektörü çalışanlarının karşılaştırılması. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 33-62.
- Genç, E. & Aydoğan, E. (2016). İşyerinde sanal tembellik davranışı ve etkin zaman yönetimi ilişkisi: Bir kamu kurumunda araştırma. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(2), 558-571.
- Greenfield, D. N. & Davis, R. A. (2002). Lost in cyberspace: The web @ work. *Cyber Psychology & Behavior*, 5(4), 347-353.
- Griffiths, M. (2010). Internet abuse and internet addiction in the workplace. *Journal of Workplace Learning*, 22(7), 463-472. doi 10.1108/13665621011071127
- Kanık, Ö. (2019). *İş özelliklerinin sanal kaytarmaya etkisi: Kamu hastanelerinde bir araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar, Türkiye.
- Kaplan, M. & Öğüt, A. (2012) Algılanan örgütsel adalet ile sanal kaytarma arasındaki ilişkinin analizi: Hastane çalışanları örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 13(1), 1-13.
- Karaca, A. & Karaca B. (2019). Sağlık çalışanlarının sanal kaytarma davranışları ile örgütsel özdeşleşme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: Bir kamu hastanesi örneği. *Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 18(1), 27-39.
- Katz-Sidlow, R. J., Ludwig, A., Miller, S. & Sidlow, R. (2012). Smartphone use during inpatient attending rounds: Prevalence, patterns and potential for distraction. *Journal of Hospital Medicine*, 7(8), 595-599. <https://doi.org/10.1002/jhm.1950>
- Köse, S., Oral, L. & TÜresin, H. (2012). İş yaşamında sosyal kolaylaştırma kavramı ve sanal kaytarma ile ilişkisi: Araştırma görevlileri üzerinde bir araştırma. *Sosyal ve Beşeri Beşeri Bilimler Dergisi*, 4(1), 287-295.
- Li, S. M. & Chung, T. M. (2006). Internet function and internet addictive behavior. *Computers in Human Behavior*, 22(6), 1067-1071. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2004.03.030>
- Lieberman, B., Seidman, G., McKenna, K. Y. & Buffardi, L. E. (2011). Employee job attitudes and organizational characteristics as predictors of cyberloafing. *Computers in Human Behavior*, 27(6), 2192-2199. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2011.06.015>
- Lim, V. K. G. (2002). The it way of loafing on the job: Cyberloafing, neutralizing and organizational justice. *Journal of Organizational Behavior*, (23), 675-694. <https://doi.org/10.1002/job.161>

- Mahatanankoon, P., Anandarajan, M. & Igbaria, M. (2004). Development of a measure of personal web usage in the workplace. *Cyber Psychology & Behavior*, 7(1), 93-104.
- Mastrangelo, P. M., Everton, W. & Jolton, J. A. (2006). Personal use of work computers: Distraction versus destruction. *Cyber Psychology & Behavior*, 9(6), 730-741.
- McBride, D. L., Le Vasseur, S. A. & Li, D. (2015). Non-work-related use of personal mobile phones by hospital registered nurses. *Journal of Medical Internet Research*, 3(1), <https://doi.org/10.2196/mhealth.4001> <https://www.jmir.org/2013/5/e94/>
- Mills, J. E., Hu, B., Beldona, S. & Clay, J. (2001). Cyberslacking! A liability issue for wired workplaces. *Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly*, 42(5), 34-47. <https://doi.org/10.1177/0010880401425004>
- Morris-Docker S. B., Tod, A., Harrison, J. M., Wolstenholme, D. & Black, R. (2004). Nurses' use of the Internet in clinical ward settings. *Journal of Advanced Nursing*, 48(2), 157-166.
- Ovalı, Ç. A., Baştürk, Y. A., Demir, Y. & Sağlık, E. (2020). Sanal kaytarma ve örgütsel bağlılık arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik sağlık çalışanları üzerine bir araştırma. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(1), 12-18.
- Örücü, E. & Yıldız, H. (2014). İşyerinde kişisel internet ve teknoloji kullanımı: Sanal kaytarma. *Ege Akademik Bakış*, 14(1), 99-114
- Özdalga, E., Özdalga, A. & Ahuja, N. (2012). The smartphone in medicine: A review of current and potential use among physicians and students. *Journal of Medical Internet Research*, 14(5) <https://doi.org/10.2196/jmir.1994> <https://www.jmir.org/2012/5/e128/>
- Öztürk, Y. E., Dömbekci, H. A. & Yeşildal, M. (2018) The relationship between cyber loafing and job satisfaction in healthcare employee. *Journal of International Health Sciences and Management*, 4(7), 1-8.
- Özüdoğru, M. & Yıldırım, Y. T. (2020). Sanal kaytarma ve iş gören performansı ilişkisinde iş stresinin düzenleyici etkisinin incelenmesi: Sağlık sektöründe bir araştırma. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(2), 467-490. <https://doi.org/10.32709/akusosbil.532359>
- Piotrowski, C. (2012). Cyberloafing: A content analysis of the emerging literature. *Journal of Instructional Psychology*, 39(3/4), 259-262.
- Ramayah, T. (2010). Personal web usage and work inefficiency. *Business Strategy Series*, 11 (5), 295-301. <https://doi.org/10.1108/17515631011080704>
- Robinson, S. L. & Bennett, R. J. (1995). A typology of deviant workplace behaviors: A multidimensional scaling study. *Academy Of Management Journal*, 38(2), 555-572.
- Smith, T., Darling, E. & Searles, B. (2011). Survey on cell phone use while performing cardiopulmonary bypass. *Perfusion*, 26(5), 375-380. <https://doi.org/10.1177/0267659111409969>
- Stanton, J. M. (2002). Company profile of the frequent internet user. *Communications of the ACM*, 45(1), 55-59.
- Tan, M. & Demir, M. (2018). İşgörenlerin kişilik özelliklerinin sanal kaytarma davranışı üzerindeki etkisi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 4(1), 49-60.
- Van Doorn, O. N. (2011). *Cyberloafing: A multi-dimensional construct placed in a theoretical framework*. (Unpublished Master Thesis. Department Industrial Engineering and Innovation Sciences Eindhoven University of Technology, Eindhoven, Netherlands.
- Warren, D. E. (2003). Constructive and destructive deviance in organizations. *Academy of Management Review*, 28(4), 622-632.